

ת"פ 32053/08/12 - מדינת ישראל נגד גלינה וויט

בית משפט השלום בקריות

ת"פ 32053-08-12 מדינת ישראל נ' וויט
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

מספר בקשה: 12

לפני	כבוד השופט מוחמד עלי
המאשימה	מדינת ישראל
נגד	
הנאשמת	גלינה וויט

החלטה

מה הנפקות של ויתור מתלונן נפגע עבירה על פיצוי שנפסק לטובתו לאחר מתן גזר הדין? וכיצד על בית המשפט לנהוג במקרה זה? אלה עיקר השאלות המתעוררות בבקשה הנוכחית. שאלה נוספת שמתעוררת - האם לבית משפט סמכות לדון מחדש בתנאי תשלום הפיצוי לאחר שניתן גזר הדין? שאלות אלה נדונות על רקע גזר הדין שניתן בתיק זה בו הוטל על הנאשמת פיצוי בסך של 5000 ₪, לטובת שני מתלוננים.

ההליכים עד כה

1. הנאשמת הורשעה על פי הודאתה בשני כתבי אישום שצורפו לאותו הליך. בכתב האישום שהוגש בת"פ 32053-08-12 הורשעה הנאשמת בעבירה של מסירת ידיעות כוזבות לפי סעיף 243 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**). לפי עובדות כתב האישום, ביום 16.9.2011 מסרה הנאשמת הודעת כזב במשטרה לפיה המתלונן ו"א כלא אותה בדירה במשך שלושה ימים, שבמהלכם אנס אותה עשר פעמים, עד אשר ביום 16.9.2011, כאשר המתלונן ו"א ישן, היא לקחה את המפתחות מכיסו וברחה מהדירה. בגין דברי הכזב של הנאשמת המתלונן ו"א היה נתון במעצר בין התאריכים 16.9.2011 עד 18.9.2011.

2. בכתב אישום נוסף שהוגש בת"פ 18107-08-14 הורשעה הנאשמת בעבירות של חבלה ופגיעה בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 334 ו-335(ב) לחוק העונשין, והחזקת סכין למטרה לא כשרה לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין. על פי עובדות כתב האישום בתיק זה, ביום 27.3.2014 סמוך לשעה 23:30 ברחוב שטיינברג 32 בקרית אתא, ארבה הנאשמת לבעלה לשעבר, המתלונן א"ו, עת ירד מרכבו, ופצעה אותו באמצעות סכין שאחזה בידה כך שדקרה אותו בבטנו. כתוצאה ממעשי הנאשמת נגרם למתלונן פצע.

3. לאחר שבפני בית המשפט הונח תסקיר שירות המבחן שהצביע על הליך שיקומי בו מצויה הנאשמת, הוטלו על הנאשמת עונשים שלא כללו מאסר. תחת זאת הוטל בין היתר פיצוי בסך של 5000 ₪ לטובת כל אחד מן המתלוננים והנאשמת הועמדה בצו מבחן למשך 18 חודשים. עיקר האפיק השיקומי הוא בשהיית הנאשמת במוסד "אופק נשי" וטיפול שכלל בין היתר גמילה מסמים ואלכוהול.

4. הנאשמת לא שילמה את הפיצוי שהוטל עליה ומכאן הבקשה המונחת לפניי. יובהר כבר עתה כי אמנם הבקשה הוגשה על ידי המוסד הטיפולי "אופק" נשי, אך אין בידי לקבל את טענת המאשימה לפיה דין הבקשה להידחות מטעם זה. באופן מהותי המדובר בבקשה של הנאשמת, וכך יש להתייחס אליה.

הבקשה הנוכחית וטענות הצדדים

5. הבקשה שעל הפרק, הוגשה על ידי "אופק נשי". במסמך שהוגש צוין כי הנאשמת הייתה במסגרת טיפולית באופק נשי מחודש מאי 2015 ועד נובמבר 2016, וממשיכה בהליך טיפולי גם לאחר שעברה לגור לבד באופן עצמאי. במסמך דווח כי הנאשמת התקדמה בתהליך השיקומי, כיום היא מצויה לאחר סיום התכנית הטיפולית ומעוניינת לפתוח דף חדש בחייה. צוין כי מצבה הכלכלי של הנאשמת הוא קשה ועל כן נתבקש להפחית את סכום הפיצוי ולחלקו לתשלומים כדי שהנאשמת תוכל לעמוד בו.

6. בהחלטתי מיום 30.1.2017 הוריתי על קבלת תגובת המאשימה תוך שזו נתבקשה למסור לבית המשפט את עמדת המתלוננים לבקשה. המאשימה מסרה בתגובה כי המתלון א"ו ציין **"שמדובר באם בנו ואם יכול להקל עליה, ירצה לעשות כן. לפיכך, ציין שאינו מעוניין בפיצוי מצד הנאשמת ואם קיימת אפשרות לביטול הפיצוי, יסכים"**. לגבי המתלון ו"א צוין כי הוא מסכים לפריסת הפיצוי לחמישה תשלומים לכל היותר. בתגובה שהגישה המאשימה התנגדה לבקשה ונימקה את התנגדות בטעם פרוצדורלי לפיו הבקשה הוגשה על ידי "אופק נשי" שאינו צד להליך, וכן בטעם מהותי. לשיטתה בית המשפט אינו מוסמך להורות על הפחתת הפיצוי וכי חרף עמדת המתלון א"ו לא ניתן להימנע מפעולות גביית הפיצוי, וההילוך הנכון הוא שהפיצוי ייגבה ואם רצון המתלון בכך - יוכל להחזיר את הפיצוי לנאשמת.

7. בהחלטתי מיום 19.3.2016 הוריתי על זימון הצדדים לדיון תוך שנתבקשו להתייחס להשפעת פסק הדין שניתן בעניין ע"פ 4919/14 **אזולאי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 6.3.2017) (להלן: **פסק-דין אזולאי**) על המקרה שלפנינו. כן הוריתי על זימון המתלוננים לדיון.

8. בדיון שהתקיים ביום 19.4.2017 התייצבו המתלוננים וחזרו על עמדתם כפי שהובאה בתגובת המאשימה. הצדדים הוסיפו וטענו לבקשה.

9. הנאשמת טענה כי יש לבטל את הפיצוי שנפסק למתלון א"ו לאור עמדתו שניתנה מרצון חופשי והואיל והוא בעל העניין היחיד בפיצוי, שלא כמו קנס. עוד נטען כי הקביעות בפרשת אזולאי לא חלות על

המקרה הנדון שכן שם דובר בקנס. הנאשמת הוסיפה וטענה כי לאור כך שהיא מצויה תחת צו מבחן, לשירות המבחן קיימת סמכות לבקש שינוי רכיבי הענישה מטעמי שיקום, ולכן יש לנהוג בבקשה כאילו דובר בבקשה שהוגשה על ידי שירות המבחן, שכן זו מהותה.

10. המאשימה הפנתה לגזר הדין וציינה כי הפיצוי היה חלק בלתי נפרד מרכיבים שהוטלו לאור הליכי שיקום וביטולו יפר את האיזון שנקבע בגזר הדין. לגישת המאשימה בית המשפט אינו מוסמך להורות על הפחתת הפיצוי או ביטולו, שכן הפיצוי הוא חלק מהעונש ואינו רק פיצוי למתלונן. המאשימה סבורה כי את הקביעות בפרשת אזולאי יש להחיל גם כאשר המדובר בפיצוי.

דין והכרעה

11. לאחר ששמעתי את טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להתקבל באופן חלקי במובן זה שיש להכריע אך ורק בעניין ויתור המתלונן א"ו על הפיצוי שנפסק לטובתו. הבקשה שעניינה ביטול הפיצוי דינה להידחות, ואילו עניין פריסת הפיצוי ראוי להיות נדון על ידי המכרז לגביית קנסות ואגרות, בהתאם לחוק לגביית קנסות, אגרות והוצאות, תשנ"ה-1995 (להלן: **חוק המרכז ו- המרכז**, בהתאמה).

12. גזר דין ניתן ביום 22.3.2017 הפך לחלוט ועליו לא הוגש ערעור. במסגרת גזר הדין הוטל פיצוי לטובת כל אחד מן המתלוננים. אין מקום לשינוי ברכיבי גזר הדין שניתן להבדיל מביטול תוספות הפיגורים, וגם אין בעובדה כי הנאשמת מצויה בהליך שיקומי ותחת צו מבחן לשנות מסקנה זו. ככל שהבקשה מכוונת לביטול הפיצוי (שלא מטעמים של ויתור נפגע העבירה), דינה להידחות. יובהר כי ככל שברצון הנאשמת לבקש ביטול תוספות הפיגורים תוכל לעתור לבית המשפט (ראו בעניין זה סעיף 5 לחוק המרכז) לאחר שתגיע להסדר לגבי קרן החוב או קביעת תנאי תשלומה על ידי המרכז.

13. לעניין פריסת הפיצוי -ראוי שבקשה זו תידון על ידי המרכז במסגרת סמכויותיו. לאחרונה ניתן פסק הדין בפרשת אזולאי, בו דן כב' השופט עמית בהרחבה בסוגיות הנוגעות לממשק שבין בית המשפט לבין המרכז. אמנם פסק הדין עוסק בגביית קנס ובסוגיות הקשורות במאסר חלף קנס, אך דומה כי בכל הקשור לשאלת סמכות פריסת או דחיית הפיצוי, הקביעות שבפרשת אזולאי ישימים גם לענייננו. נזכיר כי על פי סעיף 1 לחוק המרכז, "חוב" שהמרכז מופקד על גבייתו כולל בין היתר פיצוי לטובת קורבן, והוראות חוק המרכז (למעט נושאים בודדים כגון סוגיית ביטול הקנס, ראו סעיף 5' לחוק) חלות על חוב, ופיצוי במשמע. סעיף 5' לחוק מהרכז מעניק סמכות למנהל המרכז לפרוס את לדחות תשלומה של חוב. בפרשת אזולאי כמו גם בפסקי דין שניתנו לפני כן, נקבע כי הסמכות לדחות או לפרוס פיצוי נתונה למרכז (ראו פסקה 20 לפסק דין אזולאי). גם אם ניתן לסבור כי קיימת סמכות לבית המשפט לדון בפריסת הפיצוי (השוו ע"פ 4200/13 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 21.08.2013), לא שוכנעתי כי במקרה זה קיימים שיקולים המצדיקים כי בית המשפט ידון בבקשה. ראוי אפוא כי הבקשה תידון על ידי המרכז. למותר לציין כי על פי הדין על מנהל המרכז לשקול אם "קיימות נסיבות אישיות מיוחדות של החייב המצדיקות פריסה או דחיה של התשלום", כאמור בסעיף 5 לחוק המרכז, חזקה כי שיקולים אלה יישקלו, כמו גם עמדתו של

המתלונן שמסכים לפריסת הפיצוי לחמישה תשלומים.

14. הדיון בבקשה ככל שהיא נוגעת לפיצוי שנפסק לטובת המתלונן א"ו, בן זוגה של הנאשמת, הוא מורכב יותר. בע"פ 3848/16 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 21.2.2017) עמד בית המשפט העליון על מורכבותה של סוגיית ויתור מתלונן על פיצוי שנפסק לטובתו וציין כי **"השאלה האם ובאילו תנאים יש לקבל את עמדתם של מתלוננים המבקשים לוותר על הפיצוי, בין בשלב גזירת הדין ובין בשלב הערעור, היא אכן שאלה נכבדה ורבת-פנים אשר מן הראוי כי המדינה תשלים את הדין העקרוני בה ותגבש מדיניות ונהלים ברורים לגביה"**. באותו פסק דין נדון מקרה בו לאחר שנפסק פיצוי לטובת מתלוננת בעבירת מין, שלחה המתלוננת מכתב קצר לבית המשפט בו ציינה כי היא הודיעה שהיא מוותרת על הפיצוי שנפסק לטובתה. בית המשפט העליון דחה את בקשת הנאשם לבטל את הפיצוי וקבע כי **"...משלא התאפשר לנו להתרשם באופן ישיר מעמדת המתלוננת, המכתב הקצר בן שלוש השורות ששיגרה אלינו אינו מאפשר לנו לעמוד על מלוא התמונה ולהשתכנע כי אכן יש מקום להורות במקרה דנן על ביטול הפיצוי שנפסק"**. בית המשפט הוסיף והעלה את החשש **"כי הויתור על הפיצוי מצד המתלוננת נובע מטעמים לא ענייניים ואינו משקף את רצונה האמיתי"** (לדוגמה בה בוטל פיצוי בהסכמה ראו ע"פ 8718/14 חאמד נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 18.2.2016)).

15. נדמה כי המורכבות של השאלה שעומדת על הפרק נובעת ממאפייניו של רכיב הפיצוי שנפסק בגדרי ההליך הפלילי. הסמכות לחיוב נאשם בפיצוי קבועה בסעיף 77 לחוק העונשין שקובע כך:

"(א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.
(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.
(ג) לענין גביה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שיש בצדו חובת פיצויים, ייזקף תחילה על חשבון הפיצויים.
(ד) הורה בית משפט כי פיצוי שהנאשם חויב בו לפי סעיף זה ישולם לשיעורין, והנאשם לא שילם את אחד התשלומים במועדו, תעמוד יתרת החוב לפירעון מיידי"

16. כפי שעולה מהוראות הדין, רגליו של הפיצוי מצויות אמנם בהליך הפלילי שנפגע העבירה הזכאי לפיצוי אינו צד לו, אך פניו אל עבר הנפגע. על דמותו של רכיב הפיצוי ועל תכליותיו עמד בית המשפט העליון במספר הזדמנויות. בין היתר נקבע כי לפיצוי שנפסק לטובת נפגע עבירה קיימות מספר תכליות שונות, המשקפות את היותו פיצוי בעל רכיב אזרחי דומיננטי המתקיים ב"סביבה" פלילית-עונשית (רע"פ

2976/01 אס"פ נ' **מדינת ישראל** פ"ד נו(3) 418 (2002). בע"פ 8745/08 פלוני נ' **מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 30.11.2011) צוין בין היתר כי תכליתו של הפיצוי "מתן סעד לנפגע העבירה בטווח זמנים קצר, מבלי שייאלץ להמתין לסיום הליכים אזרחיים בעניינו; מניעת מפגש מחודש עם העברין שפגע בו במסגרת של הליך אזרחי נוסף; הכרה חברתית בסבלו של הנפגע; העלאת מעמדו של קורבן העבירה בהליך הפלילי, כחלק מהמגמה לשלבו בהליך הפלילי ולהכיר בזכויותיו במסגרת הליך זה ואף יסוד של היטהרות לעברין עצמו, שחיובו בפיצוי לטובת הנפגע עשוי לתרום לשיקומו" (ראו גם: ע"פ 7895/04 פלוני נ' **מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 2.8.2006); רע"פ 9727/05 פלוני נ' **מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 8.8.2007); ע"פ 6452/09 עלי נ' **מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 22.7.2010). הנה כי כן, למרות מיקומו הגיאומטרי בחוק העונשין ופסיקתו במסגרת ההליך הפלילי שבו אין הנפגע צד להליך - מדובר בפיצוי אזרחי במהותו, אשר נועד לפצות את הנפגע על הנזק והסבל שנגרמו לו (ע"פ 1076/15 טווק נ' **מדינת ישראל** (פורסם בנבו, פסקה י"ב לחוות דעת כב' השופט רובינשטיין ופסקה 8 בחוות דעת כב' השופטת ברק-ארז, 7.6.2016).

17. מאפייניו של סעד הפיצוי כסעד "אזרחי" המושט במסגרת ההליך הפלילי ולא נושא תכלית עונשית, מוליך למסקנה כי יש להכיר בזכותו העקרונית של המתלונן נפגע העבירה לוותר על פיצוי שנפסק לטובתו בגזר הדין. ודוק, עסקינן כאן בויתור על הפיצוי לאחר שנפסק ולא הימנעות מפסיקתו לאור עמדת נפגע העבירה - כי אז מערכת השיקולים היא שונה במעט (השוו: ע"פ 5834/13 פלוני נ' **מדינת ישראל** (פורסם בנבו, פסקאות 41-42 לפסק הדין, 20.11.2014) אם כי חלק מן השיקולים ובעיקר שאלת הרצון החופשי של נפגע העבירה במובנו הרחב, חופפים.

18. ואולם, לצד זכותו של נפגע העבירה לוותר על הפיצוי, יש לעמוד על שיקולים נוספים שנובעים מכך שהפיצוי הוטל במסגרת הליך פלילי, ושיקף חלק ממערך שיקולים רחב אותו שקל בית המשפט בבואו להטיל את רכיבי העונש השונים על הנאשם. שיקול משמעותי ואולי אף המשמעותי ביותר שיש לשקול, הוא שאלת הרצון החופשי של נפגע העבירה במובן הרחב של הדברים. כפי שהעיר בית המשפט העליון בעניין פלוני "קיים החשש שהפעלת לחץ על קורבנות עבירה, שהם מוחלשים ממילא, תגרום להם לבטא עמדה מסתייגת מפסיקת פיצויים, גם כאשר הם זקוקים לפיצויים אלה מאד" (וראו גם תפ"ח 1041/04 **מדינת ישראל** נ' **ישראלי** (1.2.2017)). לכן חשוב לבחון את שאלת הרצון החופשי במבט רחב יותר תוך לקיחת בחשבון מעמדם המוחלש של הקורבנות, בין בהיותם קורבנות לביצוע עבירה והן ככלל, שכן ברבים מן המקרים דווקא חולשתו של הקורבן היא שעומדת ברקע לביצוע העבירות כלפיו. שאלת הרצון החופשי אינו מתמצית אפוא בהסכמה פורמלית של נפגע העבירה שלזכותו נפסק פיצוי אלא נדרשת התייחסות למורכבות היחסים בין הנפגע לבין הנאשם. מהאמור מתבקשת המסקנה כי לא כל אימת שנפגע העבירה ויתר על הפיצוי והתברר כי הדבר נעשה באופן חופשי ומרצון יש להורות על ביטול הפיצוי, מנגד יש לתת ביטוי ומשקל משמעותי לעמדת נפגע העבירה. נראה כי איזון בין השיקולים השונים צריך להיעשות על ידי בית המשפט ונראה כי המרכז נעדר סמכות להכריע בשיקולים מורכבים אלה.

19. במקרה שלפנינו, המתלונן א"ו הודיע באמצעות המאשימה כי הוא מסכים לוותר על הפיצוי שנפסקו לטובתו ואף הבהיר את הטעמים לכך. לא הסתפקתי בכך והוריתי על זימון המתלונן לדיון, ואכן המתלונן

התייצב וחזר על עמדתו כי הוא מוותר על הפיצוי שנפסק לטובתו. לא התרשמתי כי לחץ או מניעים פסולים עומדים מאחורי עמדת המתלון וגם לא שוכנעתי כי קיימים יחסי תלות או טעמים אחרים שמצדיקים לא לקבל את עמדת המתלון. כפי שעולה מנתוני גזר הדין המתלון א"ו הוא זוגה לשעבר של הנאשמת, ולהם ילד משותף. הנאשמת עברה הליך שיקומי משמעותי ובימים אלה אף מצויה (שוב) בטיפול גמילה מסמים. זאת ועוד, עמדת המתלון לגבי הפיצוי אף תואמת את עמדתו הסלחנית שהובעה כלפי המתלוננת במהלך הדיון עובר למתן גזר הדין (ראו עמ' 21 לפרוטוקול מיום 2.7.2017).

20. סיכומי של דבר, ככל שהדברים נוגעים לפיצוי שנפסק למתלון א"ו (עד תביעה מס' 2 בת"פ 18107-08-14) אני מורה על ביטול הפיצוי, זאת לבקשת המתלון. יתר הבקשות נדחות.

המזכירות תשלח את ההחלטה לצדדים ולמרכז.

ניתנה היום, כ"ז ניסן תשע"ז, 23 אפריל 2017, בהעדר הצדדים.